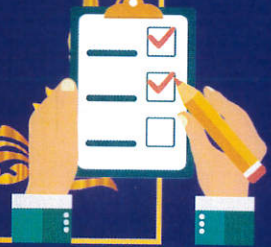

จลสารคุณธรรม และจริยธรรม

ฉบับที่ ๔ เดือน มีนาคม ๒๕๖๔

ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๖ วรรคสาม บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว และพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๕ ได้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรม ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อใช้เป็นหลักสำคัญในการจัดทำประมวลจริยธรรมของหน่วยงานของรัฐ

เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวข้างต้น อาศัยอำนาจตามมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งบัญญัติให้องค์กรกลางบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่จัดทำประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในความรับผิดชอบ ประกอบกับระเบียบคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำประมวลจริยธรรม ข้อกำหนดจริยธรรม และกระบวนการรักษาจริยธรรมของหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๓ ก.พ. ในฐานะองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือน จึงจัดทำประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติตน และรักษา คุณงามความดีที่ข้าราชการต้องยึดถือในการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๒ ข้าราชการพลเรือนพึงปฏิบัติตนเพื่อรักษาจริยธรรม ดังต่อไปนี้

(๑) ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ด้วยการแสดงออกถึงความภูมิใจในชาติและรักษาผลประโยชน์ของชาติ ปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ เคารพในความแตกต่างของการนับถือศาสนา ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย และเทิดทูนรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์

(๒) ซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมาตามกฎหมายและตามทำนองคลองธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ ไม่แสดงออกถึงพฤติกรรมที่มีนัยเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ รับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความพร้อมรับการตรวจสอบและรับผิดชอบ มีจิตสำนึกที่ดี โดยคำนึงถึงสังคม สิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน และเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

(๓) กล้าตัดสินใจและยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม กล้าคัดค้านในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง กล้าเปิดเผยหรือรายงานการทุจริตประพฤติมิชอบต่อผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ ใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติหน้าที่ โดยปราศจากอคติ และไม่ยอมกระทำในสิ่งที่ไม่เหมาะสมเพียงเพื่อรักษาประโยชน์หรือสถานภาพของตนเอง

(๔) คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน เสียสละ มีจิตสาธารณะ สามารถแยกเรื่องส่วนตัวออกจากหน้าที่การงาน ไม่กระทำการอันมีลักษณะเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม และไม่ประกอบกิจการหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์อันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของตน

(๕) มุ่งผลสัมฤทธิ์ ประสิทธิภาพ และคุณภาพของงาน ปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็ว ทันต่อเวลาและสถานการณ์ คำนึงถึงประโยชน์และความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรของรัฐ รักษามาตรฐานการทำงานที่ดี พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เชื่อมมั่นในระบบการทำงาน เป็นทีม ให้บริการแก่ประชาชนด้วยความเต็มใจ และเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง

(๖) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม ปราศจากอคติ และไม่เลือกปฏิบัติโดยการใช้ความรู้สึกหรือความสัมพันธ์ส่วนตัวหรือเหตุผลของความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา เพศ อายุ สภาพร่างกาย สถานะทางเศรษฐกิจสังคม และต้องรักษาความเป็นกลางทางการเมืองโดยไม่อาศัยตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งอาจมีลักษณะเป็นการให้คุณให้โทษแก่นักการเมืองและพรรคการเมือง

(๗) ดำรงตนเป็นแบบอย่างด้วยการเป็นข้าราชการที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ พึงปฏิบัติตนให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ประชาชน ปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน ไม่อ้างหรือใช้อำนาจโดยปราศจากเหตุผล ดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่ายโดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พระบรมราโชวาท หลักคำสอนทางศาสนามาปรับใช้ และปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีด้วยการเคารพกฎหมายและมีวินัย

ข้อ ๓ หากข้าราชการพลเรือนผู้ใดจะต้องยึดถือหรือปฏิบัติตามจรรยาวิชาชีพตามกฎหมาย หรือข้อบังคับอื่นใดที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ นอกจากจะต้องรักษাজริยธรรมตามที่บัญญัติไว้ในประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนนี้แล้ว จะต้องยึดมั่นในจรรยาวิชาชีพนั้นด้วย

ข้อ ๔ การจัดทำแนวทางการปฏิบัติตนของข้าราชการพลเรือนตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนนี้ ให้เป็นไปตามที่ ก.พ. กำหนด

ข้อ ๕ ให้กรรมการ พนักงานราชการ พนักงาน ลูกจ้าง และผู้ปฏิบัติงานอื่น ยึดถือปฏิบัติ ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนนี้ด้วย

ประกาศ ณ วันที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

วิษณุ เครืองาม

รองนายกรัฐมนตรี

ประธาน ก.พ.

ธรรมกับการดำเนินชีวิตในยุคประเทศไทย 4.0

Dharma and lifestyle in Thailand 4.0

: พระมงคลธรรมวิธาน, ดร.

Phramongkoldhammavidhan, Ph.D.

บทคัดย่อ

พระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนาชีวิตให้ดำเนินไปอย่างถูกต้องตามครรลองคลองธรรม ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่ถูกต้องดีงามที่เรียกว่า “มรรค” เป็นของคู่กันกับหลักการคือ “สิกขา” คือต้องมีการฝึกฝนหรือฝึกหัด เรียกอีกอย่างว่า การศึกษาก็คือการฝึกฝนให้ชีวิตดำเนินไปในวิถีที่ถูกต้องดีงาม ส่วนการศึกษาเป็นการทำให้เกิดการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง หรือการฝึกฝนคนให้เข้าสู่วิถีชีวิตที่ถูกต้องดีงาม พุทธศาสนาจึงใช้การฝึกฝนกับการพัฒนา เพราะการพัฒนาชีวิตคือการศึกษานั้นเอง เพราะฉะนั้น การศึกษาก็คือการพัฒนาชีวิตให้ดำเนินไปในวิถีชีวิตที่ถูกต้องดีงาม トラバドที่ชีวิตยังไม่สมบูรณ์ ยังมีความบกพร่อง ยังมีความไม่เต็ม ยังมีความทุกข์ ยังมีปัญหา トラバドนั้นก็ต้องพัฒนาชีวิตหรือต้องมีการศึกษาตลอดชีวิตจนกว่าจะถึงจุดหมาย เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข อยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรม ด้านการดำเนินธุรกิจ ด้านการทำงาน และด้านการเรียนรู้

คำสำคัญ: การปฏิบัติธรรม, ไทยแลนด์ 4.0

Abstract

Buddhism emphasizes the development of life in the right way, which is the right way of life, called “the path”, which is paired with the principle of “the mind” is to train or practice. Also called education is the practice of life in a righteous way. Education is a way of life. Or training people to a good life style. Buddhism is practiced with development. Because the development of life is education itself, so education is the development of life to live a good life. As long as life is not perfect. Still defective Still not full Still suffering, there is a problem so long as it needs to develop a life or to have a lifelong education until

* รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา, อาจารย์ประจำหลักสูตร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย คณะศาสนาและปรัชญา วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม

it reaches its destination. To live happily in a society that has changed in culture. Business aspects of work and learning.

Keywords: Practice, Thailand 4.0

บทนำ

แนวทางการปฏิบัติธรรมนั้น คือ ความตั้งใจ ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ที่จะแสวงหาความสงบสุขของกายและใจ ไม่ให้เกิดความฟุ้งซ่าน ด้วยการเลือกเฟ้นคัมภีร์ต่างๆ ที่เหมาะกับจริตของตน เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องรู้ของจิต และเครื่องระลึกของสติ โดยการบริการภวาทว่า “พุทโธ ๆ ๆ” เป็นอีกอุบายหนึ่งที่นักปฏิบัติธรรมนำมาใช้ เพื่อนำพาจิตให้สงบนิ่งสว่างไสว ให้อารมณ์ธรรมมาประชุมพร้อมเพรียงกันเป็นหนึ่งเดียว หรือองค์ฌานขึ้นเอกัคคตาจิตเป็นการเข้าสู่ภูมิสมถกรรมฐาน ซึ่งอานิสงส์ที่ได้รับคือ อุปจารสมาธิและอัปปนาสมาธิ อย่างไรก็ตาม ผู้ปฏิบัติธรรมควรที่จะได้รับกุศลกรรมจากการปฏิบัติธรรม คือ “จิตผู้รู้” ที่มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ ครองภูมิรู้ ภูมิธรรม ภูมิสมาธิปัญญา หรือภูมิวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้ได้สติปัญญาดวงตาแห่งสังขาร หรือวิปัสสนาญาณแห่งอริยมรรค คือ ศีล สมาธิ ปัญญา นั้นเอง สภาวธรรมที่ผ่านการพิจารณาโดยจิตผู้รู้นั้น จะกลายเป็นองค์ความรู้ใหม่ หลังจากพิจารณาตามหลักสามัญคุณลักษณะหรือไตรลักษณ์ ได้แก่ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา คือ ความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ และความไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน ซึ่งอยู่ภายใต้กฎแห่งธรรมชาติที่ว่า “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นมีความดับไปเป็นธรรมดา” องค์ภูมิปัญญาที่เกิดขึ้น

ในขั้นวิปัสสนากรรมฐานนั้น จะมีมหาสติปัญญานี้ เป็นเครื่องมือกำหนดตามรู้ในการพิจารณาธรรมในเรื่องนั้น ๆ อยู่ สำหรับสังขารหรือองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นนั้น โดยทั่วไปไม่สามารถบรรยายด้วยภาษาสมมติบัญญัติได้ เนื่องจากพลวัตรของกำลังความคิดในภูมิสมาธิมีจำนวนมหาศาล ถ้าปรากฏการณ์ของสังขารสามารถอธิบายได้ด้วยภาษาสามัญทั่วไป ถือว่าไม่ใช่ “ปัญญาสมาธิ” ดังนั้น ภูมิปัญญาสมาธิจึงเปรียบเสมือนภาษาแห่งธรรมชาติที่เป็นลักษณะสากลสำหรับมวลหมู่แห่งการปฏิบัติธรรม เพื่อให้ได้หลักการของสัมมาสมาธินั้น ก็เพื่อไปสู่ความสงบแห่งมรรค ผล นิพพาน เพื่อการดับทุกข์ โดยมีศีล 5 เป็นพื้นฐานอันดับแรก จากนั้นนำไปสู่ภูมิวิปัสสนากรรมฐาน อันพร้อมด้วย “จิตผู้รู้” และ “สติสัมปชัญญะ” ที่สมบูรณ์ในการพิจารณาสภาวธรรมที่เกิดขึ้นจริงในขณะนั้น แล้วประมวลผลออกมาเป็นภูมิปัญญา หรือสติปัญญา ด้วยดวงตาที่เห็นธรรม เพื่อนำไปเป็นเครื่องมือในการดับทุกข์ และรู้เท่าทัน โดยจะไม่เพิ่มการสร้างอกุศลกรรมใหม่ในปัจจุบัน

การปฏิบัติกัมมัฏฐานในพระพุทธศาสนา

คำว่า “กัมมัฏฐาน” เป็นภาษาบาลี ถ้าเป็นภาษาสันสกฤตจะใช้คำว่า “กรรมฐาน” หมายถึง ที่ตั้งแห่งการงานทางใจ เป็นการกระทำที่เป็นเหตุแห่งการได้บรรลุฌาน มรรค ผล นิพพาน การเจริญภาวนา หรือเจริญกัมมัฏฐานในพระพุทธศาสนามี 2 วิธี คือ สมถกัมมัฏฐาน และ วิปัสสนากัมมัฏฐาน ซึ่งปรากฏหลักฐานที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุควรเจริญธรรม 2 ประการนี้เพื่อสลัดความไม่

(4) สีลานุสสติ ระลึกเนื่อง ๆ ถึงคุณของศีล
 (5) จาคานุสสติ ระลึกเนื่อง ๆ ถึงคุณของการบริจาค
 (6) เทวตานุสสติ ระลึกเนื่อง ๆ ถึงคุณของการเป็น
 เทวดา (7) มรณานุสสติ ระลึกถึงบ่อย ๆ ถึงความ
 ที่จะต้องตาย (8) อุปสมานุสสติ ระลึกเนื่อง ๆ
 ถึงคุณของพระนิพพาน (9) กายคตาสติ ระลึก
 เนื่อง ๆ ถึง กายโกฏฐาส มีเกสา โลมา เป็นต้น และ
 อานาปานสติ ระลึกถึงลมหายใจเข้า ลมหายใจออก
 ซึ่งการเพ่งอนุสตินี้ สามารถทำให้เกิดฌานจิต
 ได้เพียง 2 ประการเท่านั้น คือ กายคตาสติเจริญ
 ได้เพียงปฐมฌาน (ฌานที่ 1) เท่านั้นเอง ส่วน
 อานาปานสติ เจริญได้ตั้งแต่ปฐมฌาน (ฌานที่ 1)
 ขึ้นไปตามลำดับจนถึงปัญจฌาน (ฌานที่ 5)

4. อัปมัณเฑียร 4 หมายความว่า แผ่ไป
 ไม่มีประมาณ แผ่ไปในสัตว์ทั้งหลายจนหาประมาณ
 ไม่ได้ โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชังเลย บ้างก็เรียกว่า
 พรหมวิหาร หมายความว่า ธรรมอันเป็นเครื่อง
 สำราญอยู่ของพรหม อัปมัณเฑียรมี 4 คือ (1) เมตตา
 การแผ่ความรักใคร่ความปรารถนาดีต่อสัตว์
 ทั้งหลายให้มีความสุขสบาย ความสุขโดยทั่วกัน
 ไม่เลือกชาติ ชั้น วรรณะ (2) กรุณา การแผ่ความ
 สงสารต่อสัตว์ทั้งหลายที่กำลังได้รับความทุกข์อยู่
 หรือที่จะได้รับความทุกข์ต่อไปในภายหน้า โดยไม่
 เลือก ชาติ ชั้น วรรณะ (3) มุทิตา การแผ่ความชื่นชม
 ยินดีต่อสัตว์ทั้งหลายที่กำลังได้รับความสุขอยู่
 หรือที่จะได้รับความสุขต่อไปในภายหน้า โดยไม่
 เลือก ชาติ ชั้น วรรณะ และ (4) อุเบกขา การ
 วางเฉยต่อสัตว์ทั้งหลายด้วยอาการวางตนเป็น
 กลางไม่รักใคร่ ไม่สงสาร ไม่ชื่นชมยินดี ไม่มีอคติ
 แต่ประการใด ๆ โดยไม่เลือก ชาติ ชั้น วรรณะ
 อัปมัณเฑียร 3 ข้างต้นคือ เมตตา กรุณา มุทิตา
 นั้น สามารถเจริญให้ถึงได้ ตั้งแต่ปฐมฌาน (ฌาน

ที่ 1) ขึ้นไปตามลำดับจนถึงจตุตถฌาน (ฌานที่ 4)
 ส่วนอุเบกขานั้น เจริญได้โดยเฉพาะเพื่อให้เกิด
 ปัญจฌาน (ฌานที่ 5) อย่างเดียวเท่านั้น

5. อาหาเรปฏิกูลสัญญา 1 การพิจารณา
 อาหารที่บริโภคเข้าไปนั้นว่าเป็นของที่ น่าเกลียด
 จนมีความรู้สึกเป็นไปตามที่พิจารณาเห็นนั้น
 การพิจารณาความปฏิกูลของอาหารนี้ไม่สามารถ
 ที่จะให้เกิดฌานจิตได้ แต่ว่าทำให้จิตแน่นแน่ว
 เป็นสมาธิได้มีใช้น้อยเหมือนกัน

6. จตุธาตววัตถาน 1 การพิจารณาธาตุ
 ทั้ง 4 มี ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ วาโยธาตุ
 ที่ปรากฏอยู่ในร่างกายเพื่อให้เห็นว่าร่างกายนี้
 ก็คือ ธาตุต่าง ๆ ที่มาประชุมคุ่มกันอยู่เท่านั้น ไม่ใช่
 ตัวตนเราเขาแต่อย่างใดการกำหนดพิจารณาธาตุ
 ทั้ง 4 นี้ ก็ไม่สามารถที่จะถึงฌานจิตได้ เพียงแต่
 เป็นสมาธิที่เฉียดฌานเข้าไปแล้วเหมือนกัน

7. อรูปกัมมัฏฐาน 4 หมายความว่า
 กัมมัฏฐานที่ไม่ใช่รูป ที่ไม่มีรูป ซึ่งเป็นกัมมัฏฐาน
 ที่เป็นวิสัยของผู้ที่ได้ถึงรูปาวจรปัญจฌานแล้ว
 จึงจะพึงกระทำให้เป็นอารมณ์เพื่อเจริญให้ถึง
 อรูปฌานต่อไป อรูปกัมมัฏฐาน 4 นั้น ได้แก่
 (1) อรูปกัมมัฏฐานเบื้องต้น ชื่อ กสิณอุคฆาภิภาสก
 บัญญัติ คือ เพ่งอากาศความว่างเปล่าแว้งแว้งไม่มี
 ที่สิ้นสุดนั้นเป็นอารมณ์ โดยปริกรรมว่า อากาโส
 อนนโต ความว่างไม่มีที่สุด ซึ่งสามารถให้เกิด
 อากาสนัญจนฌานจิตได้ (2) อรูปกัมมัฏฐาน
 ที่ 2 ชื่อ อากาสนัญจนฌาน คือ เพ่งวิญญาณ
 ความรู้ที่รู้ว่าอากาศไม่มีที่สิ้นสุดนั้นเป็นอารมณ์
 โดยปริกรรมว่า วิญญาณ อนนโต วิญญาณไม่มีที่
 สิ้นสุด ซึ่งสามารถให้เกิด วิญญาณัญจนฌาน
 จิตได้ (3) อรูปกัมมัฏฐานที่ 3 ชื่อ นัตถิภาวบัญญัติ
 คือ เพ่งความไม่มีอะไรเป็นอารมณ์โดยปริกรรม

มี 3 ประการดังนี้ (1) สังขารปริคคัณฑก คือ วิปัสสนาญาณที่มีการกำหนดรู้ในสังขารธรรม รูป และ นาม (2) ผลสมาบัติวิปัสสนา คือ วิปัสสนาญาณที่เป็นเหตุให้เข้าผลสมาบัติได้ (3) นิโรธสมาบัติวิปัสสนา คือ วิปัสสนาญาณที่เป็นเหตุให้เข้านิโรธสมาบัติได้

2. มัชฌิมวิปัสสนา แปลว่า วิปัสสนาอย่างกลาง ได้แก่ ผู้ปฏิบัติตั้งใจอย่างจริงจัง โดยเดินจงกรมบ้าง นั่งกำหนดบ้าง กำหนดเวทนาบ้าง กำหนดจิตบ้าง กำหนดธรรมบ้างตามนัยแห่งพระไตรปิฎก อันมีปรากฏอยู่ใน มหาสติปัฏฐานสูตร และเห็นความเกิดดับของรูปนาม คือ ญาณที่ 4 เป็นต้นไป จนกระทั่งถึงสังขารุเพกขาญาณ คือ ญาณที่ 11

3. มหาวิปัสสนา แปลว่า วิปัสสนาใหญ่ คือ วิปัสสนาที่มีกำลังแก่กล้า สามารถเห็นอริยสัจ 4 ซึ่งเรียกว่า สัจจานุโลมิกญาณ และสามารถทำลายปุถุโคตรคือโคตรของปุถุชน อันหนาแน่นไปด้วยกิเลสตัณหาให้เบาบางลงไป รูปนามดับหมดซึ่งเรียกว่า โคตรภูญาณ ต่อจากนั้น มรรคญาณก็เกิดขึ้น ประทานกิเลสคือ สักกายทิฎฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาสให้เด็ดขาดออกไป แล้วปัจเจกชนญาณก็เกิดขึ้นมาพิจารณาภิเลสที่ละ ทีละอ มรรค ผล นิพพาน

ประเภทของวิปัสสนากัมมัฏฐาน

ในการปฏิบัติธรรมนั้น สามารถแยกผู้บรรลุ มรรค ผล นิพพาน ได้อยู่ 2 ประเภท คือ สุขวิปัสสก (วิปัสสนาญาณิกะ) และ ฌานลาภบุคคล (สมถญาณิกะ)

1. สุขวิปัสสกบุคคล (วิปัสสนาญาณิกะ) เป็นผู้วิปัสสนาญาณอันแห่งแล้งจาก

โลกียฌานคือพระอริยบุคคลจำพวกนี้ไม่ได้เจริญสมถฌานจนเกิดฌานจิตมาแต่ก่อนเลย เริ่มเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐานอย่างเดียวจนเป็นพระอริยบุคคล ที่เรียกว่า ปัญญาวิมุตติ

2. ฌานลาภบุคคล (สมถญาณิกะ) คือ ผู้ที่ได้เจริญสมถกัมมัฏฐานจนเกิดฌานจิตมีปฐมฌานเป็นต้นมาก่อนแล้ว เป็นฌานลาภบุคคลมาแล้ว จึงได้ใช้ฌานเป็นบาทเพื่อมาเจริญตามแนวสติปัฏฐาน 4 หรือวิปัสสนากัมมัฏฐานต่อจนได้สำเร็จเป็นพระอริยบุคคลที่เรียกว่า เจโตวิมุตติ

ประโยชน์ของวิปัสสนากัมมัฏฐาน

ประโยชน์ของการปฏิบัติวิปัสสนามี 10 อย่าง คือ

1. สามารถกำจัดกิเลสต่าง ๆ อันเป็นต้นเหตุของ ความทุกข์ ความเดือดร้อนต่าง ๆ ลงได้
2. มีความทุกข์น้อยลง และมีความสุขมากขึ้น
3. คลายความยึดมั่น ในสิ่งทั้งปวงลงได้ ไม่วุ่นวายเดือดร้อน ไปตามกระแสของโลก
4. มีจิตใจมั่นคง รู้เท่าทันความเป็นจริงของสิ่งทั้งหลาย ไม่ฟูขึ้นหรือ ยุบลง ด้วยอำนาจโลกธรรม
5. มีความเห็นแก่ตัวน้อยลง แต่บำเพ็ญประโยชน์เพื่อผู้อื่นมากขึ้น
6. จิตใจมีคุณธรรมหรือมีคุณภาพสูงขึ้นตามขั้นของการปฏิบัติ
7. สามารถเข้านิโรธสมาบัติ อันเป็นความสุขขั้นสูงในปัจจุบันภพได้
8. สามารถบรรลุความเป็นอริยบุคคล อันเป็นบุญเขตของโลก

กระแสที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต

1. Globalization เป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดการเคลื่อนไหวของทุน สินค้าและบริการอย่างเสรี จนกลายเป็นโลกที่เชื่อมต่อกันอย่างสนิท (Connected World)

2. Digitization การติดต่อสื่อสารมีการเปลี่ยนรูปแบบจากการสื่อสารกับ Someone, Somewhere และ Sometime เป็น Anyone, Anywhere และ Anytime เรากำลังดำรงชีวิตอยู่ใน 2 อารยธรรมไปพร้อม ๆ กัน คืออารยธรรมในโลกจริง และอารยธรรมในโลกเสมือน ในโลกของดิจิทัล ก่อให้เกิด Network Externalities ดังนั้น รูปแบบการเติบโตจะไม่เป็นไปตามหลักเศรษฐศาสตร์เดิมว่าด้วย Diminishing Return to Scale อีกต่อไป แต่รูปแบบการเติบโตจะเปลี่ยนไปเป็นแบบ Exponential Return to Scale มากขึ้น

3. Urbanization สัดส่วนของผู้คนในเมืองจะมีมากขึ้น โดยในปี 1995 โลกมีคนในเมืองเพียงร้อยละ 30 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 54 ในปี 2014 และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 66 ในปี 2050 ดังนั้น วิถีชีวิต พฤติกรรม และปฏิสัมพันธ์ของผู้คนจะเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง จะเกิดประเด็นท้าทายชุดใหม่ครอบคลุมทั้งในมิติพลังงาน การคมนาคม การศึกษา สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย อาชญากรรม ยาเสพติด ฯลฯ ซึ่งหากเตรียมการไว้ไม่ดีพอ เมืองเหล่านี้จะกลายเป็น Mega-Slums แต่หากเตรียมการได้ดีพอ เมืองเหล่านี้จะถูกปรับเปลี่ยนไปเป็น Smart Cities

4. Individualization ผู้คนในศตวรรษ

ที่ 21 จะมีความเป็นปัจเจกมากขึ้น มีความคิดความอ่านเป็นของตัวเองมากขึ้น ต้องการแสดงออกมากขึ้น ความเป็นปัจเจกจะเกิดขึ้นได้ 2 รูปแบบ คือ Collective Individuals และ Contra-Individuals รูปแบบแรกเป็นรูปแบบที่สร้างสรรค์ที่ผู้คนอยากอยู่ร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์สังคม เกิดเป็นสังคมที่เข้มแข็ง แต่ในรูปแบบที่สองเป็นรูปแบบที่ผู้คนต่างคนต่างอยู่ มองแต่ประโยชน์ส่วนตน เกิดสังคมที่เปราะบาง โอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งจะมีอยู่สูง

5. Commonization ในโลกที่ยังเชื่อมต่อกันมากขึ้นเท่าไร ผู้คนก็ยิ่งต้องพึ่งพิงอิงอาศัยกันมากยิ่งขึ้นเท่านั้น ความเสี่ยงและภัยคุกคามมิได้ส่งผลกระทบต่อประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นการเฉพาะ หากแต่ส่งผลกระทบต่อโลกโดยรวม เป็นปัญหาที่ทุกประเทศต้องเผชิญที่เรียกกันว่า “Global Commons” อาทิ วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ โรคระบาด การก่อการร้าย ภาวะโลกร้อน เป็นต้น หมายความว่า จากนี้ไป เวลาสุขประชาคมโลกจะสุขด้วยกัน และเวลาทุกข์ประชาคมโลกก็จะทุกข์ด้วยกันด้วย

ทั้ง 5 กระแสดังกล่าวนี้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 4 มิติ

1. การเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมของการดำรงอยู่
 2. การเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมของการดำเนินธุรกิจ
 3. การเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมของการทำงาน และ
 4. การเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมของการเรียนรู้
- อย่างไรก็ตาม โลกจะมีการเปลี่ยนแปลงไป

ชีวิต เป็นคนทันโลก ทันเทคโนโลยี สามารถอยู่ บนเวทีโลกได้อย่างภาคภูมิใจ และสามารถมีส่วนร่วมกับนานาชาติเพื่อทำให้โลกดีขึ้น น่ายุติขึ้น (3) ต้องที่หลุดพ้นจากกับดักความยากจน โดย ผันตัวเองจากเกษตรกรผู้ผลิตมาเป็นผู้ประกอบการทางการเกษตรสมัยใหม่ (smart farmers) มีการบริหารจัดการที่ดี มีต้นทุนการผลิตต่ำ สามารถเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรจากการแปรรูป (4) SME ต้องสามารถสร้างหรือใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างมูลค่าในสินค้าและบริการ มีความสามารถทางการค้าขาย สามารถเข้าถึงตลาดในประเทศ ตลาดอาเซียน และตลาดโลก ทำให้มีรายได้สูงขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น และมีอนาคตที่สดใส และ (5) ต้องมีจังหวัดที่การกระจายความเจริญ ทั่วประเทศ เศรษฐกิจขยายตัว สามารถทำงาน ในถิ่นฐานบ้านเกิดได้ โดยไม่จำเป็นต้องเข้ามา ทำงานในกรุงเทพมหานครหรือเมืองใหญ่ เนื่องจาก มีช่องทาง โอกาส และงานที่ดีกระจายอยู่ในทุก จังหวัดทั่วประเทศ ถึงโลกจะเปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติธรรมก็เพื่อการพัฒนา ชีวิต หรือการทำให้เจริญงอกงามทั้ง 4 ด้าน

ด้วยกัน คือ (1) กายภาวนา แปลว่า การทำกาย ให้เจริญ (2) ศีลภาวนา แปลว่า การพัฒนาศีล เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ในสังคม (3) จิตภาวนา การพัฒนาจิต หรือการทำจิตให้เจริญงอกงาม และ (4) ปัญญาภาวนา การทำปัญญาให้เจริญ งอกงาม

บรรณานุกรม

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. เล่ม 11, 20. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. พรินติ้งแมสโปรดักส์.
- กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. (2560). Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน. (ฉบับพิมพ์เขียว).